

Mellan E18 och E18

Arkeologisk utredning

Övergran 201:1
Segersta 1:70
Övergran socken
Håbo kommun
Uppland

Ellinor Sabel

Figur 1. Undersökningsplatsens läge, markerat med en cirkel. Utdrag ur digitala Terrängkartan. Skala 1:50 000.

Sammanfattning

Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) har den 24 november och 8–9 december 2016 utfört en arkeologisk utredning etapp 1 och 2 inom fastigheten Segersta 1:70 i Håbo kommun, Uppland. Utredningsområdet i sin helhet omfattar en yta om cirka 212 000 m². Då området planeras att exploateras har Länsstyrelsen i Uppsala län beslutat att en arkeologisk utredning först måste göras.

Syftet med utredningen var att identifiera och preliminärt avgränsa eventuella fornlämningar inom utredningsområdet. Resultatet av utredningen kommer att användas vid Länsstyrelsens fortsatta tillståndsprövning och utgöra underlag inför eventuella kommande undersökningssteg.

Arbetet inleddes med kart- och arkivstudier. Förutom historiska kartor från Lantmäteriet användes jordarts- och strandlinjekartor från Sveriges geologiska undersökning (SGU).

Fältarbetet inleddes med en dags fältinventering. Vid inventeringen dokumenterades fornlämningar, övriga kulturlämningar och möjliga fornlämningar i form av boplatslägen, det vill säga terränglägen där fornlämningar misstänks kunna finnas dolda under mark. Alla identifierade objekt mättes in med GPS, fotograferades och beskrevs i text.

Inom utredningsområdet finns en sedan tidigare registrerad fornlämning vilken utgörs av stensättningen Övergran 201:1. Utöver denna identifierades sju objekt. Dessa utgjordes av fyra boplatslägen, det vill säga terränglägen där boplatslämningar bedömdes kunna finnas under mark, två sten-/husgrunder och en vägbank. De fyra boplatslägena utredningsgrävdes för hand, men inga lämningar påträffades inom dessa.

Utredningen visade att två fornlämningar finns inom utredningsområdet, den tidigare registrerade stensättningen Övergran 201:1 samt vägbanken objekt 7 (figur 2).

Objekt	Typ	Antikvarisk status
1	Boplatsläge	Ej fornlämning
2	Boplatsläge	Ej fornlämning
3	Boplatsläge	Ej fornlämning
4	Boplatsläge	Ej fornlämning
5	Hus-/stengrund	Ej fornlämning, recent
6	Hus-/stengrund	Ej fornlämning, recent
7	Vägbank	Fornlämning

Tabell 1. Objekt inom utredningsområdet.

Inledning

Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) har under senhösten 2016 utfört en arkeologisk utredning i ett område öster om Ekolsundsviken i Håbo kommun i Uppland. Utredningsområdet i sin helhet omfattade en yta om cirka 212 000 m² och består till övervägande del av höglänt, kuperat skogsområde. Nivån över havet (drygt 40 meter) gör att området misstänktes kunna hysa lämningar efter aktiviteter från stenålder och framåt. Boplatser/aktivitetsytor från stenåldern och skogsbrukslämningar från historisk tid var de lämningstyper som främst förväntades.

Målsättning och metod

Syftet med utredningen var att identifiera och preliminärt avgränsa eventuella fornlämningar inom utredningsområdet. Resultatet av utredningen ska kunna användas vid länsstyrelsens fortsatta tillståndsprövning och utgöra underlag inför eventuella kommande undersökningssteg.

Den arkeologiska utredningen utfördes i två steg. Det första steget innefattade kart- och arkivstudier och det andra steget innefattade en fältfas som var uppdelad i en inledande inventering av området vilken följdes av utredningsgrävning av de områden som bedömdes som möjliga fornlämningar.

Topografi och fornlämningsmiljö

Utredningsområdet ligger på den östra sidan av Ekolsundsviken och ingår i ett större sammanhängande och kuperat skogsområde (figur 2). Det avgränsas åt nordost och sydväst av de två körbanorna för E18. Vissa partier av utredningsområdet når nivåer uppemot 40–45 meter över havet. Terrängen består av gles blandskog, till övervägande del barrträd, med högre, bergigare partier åt norr. I den östra delen blir terrängen mer låglänt och flack och här finns områden med kärrmark.

Inom utredningsområdet finns en registrerad, ursprungligen rund, stensättning (Övergran 201:1). Stensättningen ligger i krönläge, cirka 40 meter över havet, och kan därför ses som en ensamliggande områdesmarkör.

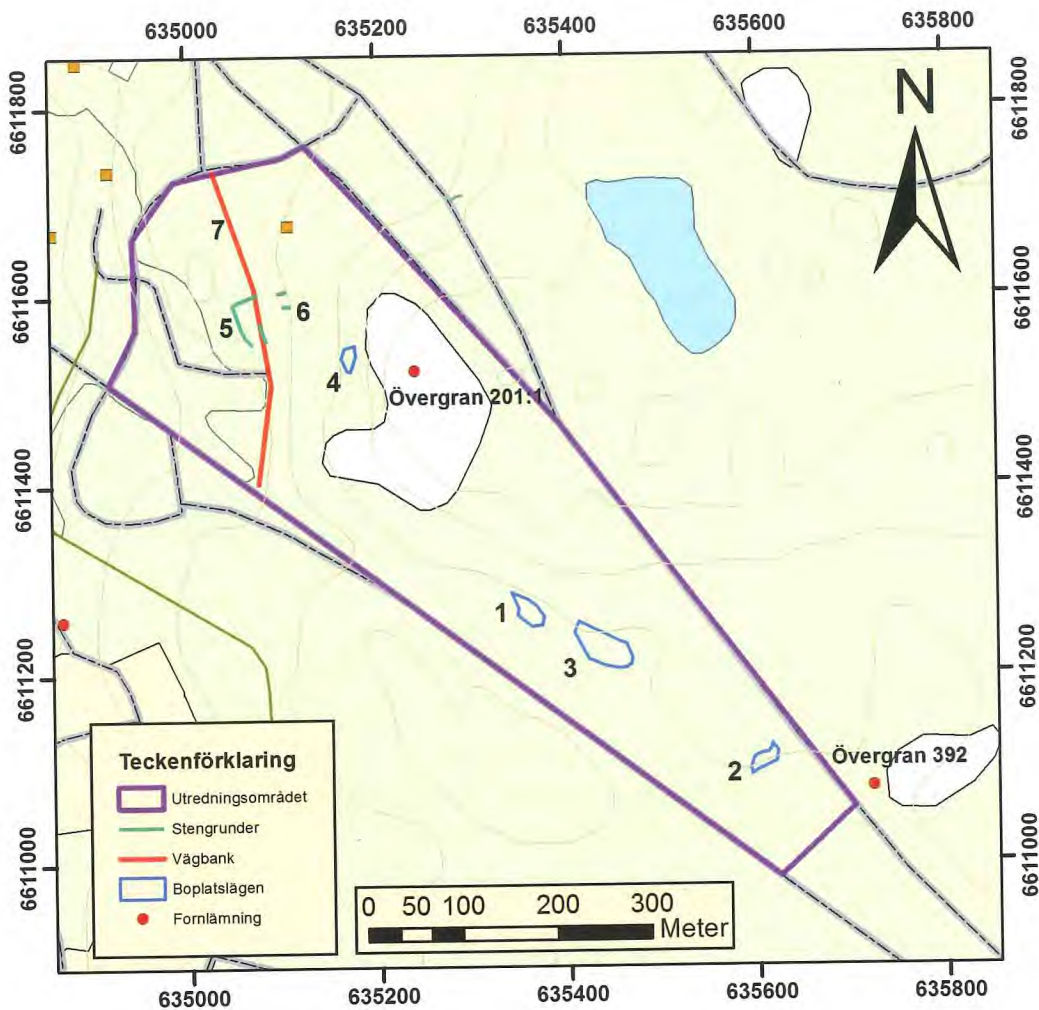
Utöver stensättningen finns inga andra registrerade lämningar inom utredningsområdet. Det är även glest med fornlämningar i det omgivande skogsområdet. Längre österut tilltar fornlämningarna i antal och cirka tre kilometer åt sydost ligger de kända fornlämningslokalerna Apalle (Övergran 260:1–2 m.fl.) och Pollista (Övergran 228:1–2 m.fl.).

Genomförande

Arbetet inleddes med kart- och arkivstudier. Förutom historiska kartor över området från Lantmäteriet studerades även geolog- och strandlinjekartor från Sveriges geologiska undersökning (SGU).

Fältarbetet inleddes med en dags fältinventering. Alla identifierade objekt mättes in med GPS, fotograferades och beskrevs i text. Vid inventeringen dokumenterades fyra boplatslägen, det vill säga terränglägen där fornlämningar misstänks kunna finnas dolda under mark. Den redan registrerade fornlämningen Övergran 201:1 besiktigades och jämfördes med de uppgifter som finns i Fornminnesregistret (FMIS).

Enligt undersökningsplanen skulle identifierade möjliga fornlämningar utredningsgrävas med maskin. Då de fyra boplatslägena inte var möjliga att nå med maskin kontaktades länsstyrelsen för en diskussion angående möjligheten att frångå undersökningsplanen och istället utreda objekten med rutgrävning för hand, vilket bifölls. Boplatslägena undersöktes genom att ett antal 1 × 1 meter stora provrutor upptogs. Alla rutor beskrevs i text och mättes in med GPS. Vissa mindre provgropar grävdes också inom lägena, med syfte att kontrollera undergrunden – dessa beskrevs eller mättes dock ej in.

Figur 2. Utredningsområdet med alla inmätta objekt. Utdrag ur digitala Terrängkartan. Skala 1:8 000.

Undersökningsresultat

Kart- och arkivstudierna visade inga antikvariskt intressanta objekt utöver en äldre väg samt stensättningen Övergran 201:1. Stensättningen kontrollerades och jämfördes med uppgifterna och det uppgivna läget i FMIS, vilka överensstämde.

Vid fältinventeringen identifierades fyra boplatslägen, en vägbank som överensstämde med den väg som hade syns redan i kartanalysen och två sten-/husgrunder (figur 2). De fyra boplatslägena låg alla i skogsmark på mellan 35 och 40 meter över havet och misstänktes kunna utgöra boplatser/aktivitetsytor från stenåldern.